

Sygn. akt V CSK 40/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa K. K.
przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń S.A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 14 października 2015 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 26 czerwca 2014 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 31 października 2013 r., Sąd Okręgowy w C. zasądził od pozwanego Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. w W. na rzecz powoda K. K. 115.165,50 zł z ustawowymi odsetkami od 16 lipca 2013r. z tytułu zwaloryzowanego świadczenia z polisy posagowej, oddalił powództwo w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu.

Ustalił, że w dniu 28 stycznia 1991 r. powód zawarł z poprzednikiem prawnym pozwanego - Państwowym Zakładem Ubezpieczeń Oddziałem Okręgowym w K. - umowę ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci, której ogólne warunki zostały zawarte w obwieszczeniu Prezesa Państwowego Zakładu Ubezpieczeń (MP 48/318). Strony umowy ustaliły, że uposażoną będzie córka powoda Ka. K., suma ubezpieczenia wyniesie 5 mln zł, okres ubezpieczenia - 22 lata, i będzie on liczony od dnia 1 lutego 1991 r., a składka miesięczna będzie wynosić 23.000 zł. Nadto ustalono, że nominalna suma ubezpieczenia będzie podwyższana corocznie o 82% a w przypadku zmiany oprocentowania lokat rezerw technicznych ubezpieczeń osobowych podwyżka ta może być odpowiednio zmieniona w okresie ubezpieczenia. Po upływie okresu ubezpieczenia pozwany poinformował powoda, że suma ubezpieczenia w wysokości 5 mln starych złotych począwszy od 1992 r. była systematycznie waloryzowana wskaźnikami wynoszącymi łącznie 574%, co dało do wypłaty sumę 2.872 zł. Powód odmówił przyjęcia zaproponowanej kwoty jako zbyt niskiej. Kwoty tej nie przyjęła także córka powoda. Sąd Okręgowy stwierdził, że strony zawarły umowę na rzecz osoby trzeciej w rozumieniu art. 393 k.c., w związku z czym powód jako wierzyciel z tej umowy jest materialnie legitymowany, by żądać spełnienia zastrzeżonego świadczenia. Legitymację czynną do wystąpienia z żądaniem zasądzenia należności wynikającej z powyższej umowy posiada również córka powoda Ka. K., która jednakże nie przystąpiła skutecznie do sprawy w charakterze powódki (art. 196 k.p.c.). Ustalając wysokość zwaloryzowanego świadczenia, Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro strony ustaliły, iż nominalną sumę ubezpieczenia (5 mln zł) podwyższać się będzie corocznie o 82% przez czas trwania umowy (22 lata), to po upływie okresu ubezpieczenia uposażone dziecko powinno otrzymać 95.200.000 zł (5.000.000 zł + 5.000.000 zł x 82% x 22 lata = 95.200.000 starych zł). Zatem

przedmiotem waloryzacji winna być kwota 95.200.000 „starych” złotych. Sąd Okręgowy dokonał waloryzacji świadczenia i uznał, że zwaloryzowane świadczenie należne powodowi wynosi 115.165,50 zł i kwotę tę zasądził na rzecz powoda.

Wyrokiem z dnia 26 czerwca 2014 r. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo. Uznał za zasadny podniesiony w apelacji zarzut braku legitymacji czynnej powoda. Wskazał, że art. 808 § 3 k.c., w brzmieniu z daty zawarcia umowy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci, stanowił, że "jeżeli nie umówiono się inaczej, osobie trzeciej przysługuje bezpośrednio od zakładu ubezpieczeń odszkodowanie lub świadczenie należne z tytułu umowy". W realiach sprawy strony nie umówiły się inaczej, ponieważ stosownie do § 4 ust. 3 pkt. a) ogólnych warunków jednostkowych ubezpieczeń na życie, pozwany zobowiązał się po upływie okresu ubezpieczenia wypłacić uposażonemu dziecku (a nie powodowi) sumę ubezpieczenia. Osobą uposażoną jest jedynie córka powoda – Ka. K. Tym samym, od chwili zajścia przewidzianego w umowie ubezpieczenia zdarzenia (upływ okresu ubezpieczenia) wyłącznie córka powoda jest osobą uprawnioną do dochodzenia roszczeń z polisy posagowej.

Skarga kasacyjna powoda została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). W ramach tej podstawy skarżący zarzucił obrazę art. 808 k.c. W oparciu o ten zarzut wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i oddalenie apelacji strony pozwanej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Umowa ubezpieczenia, którą zawarł powód z pozwanym zakładem ubezpieczeń jest umową na rzecz osoby trzeciej w rozumieniu art. 393 k.c. Artykuł 808 § 3 k.c. w brzmieniu obowiązującym w momencie zawarcia przez strony umowy ubezpieczenia stanowił, że jeżeli nie umówiono się inaczej, osobie trzeciej przysługuje bezpośrednio od zakładu ubezpieczeń odszkodowanie lub świadczenie należne z tytułu tej umowy. Z uwagi na treść łączącej strony umowy, nie budzi wątpliwości, że strony nie umówiły się inaczej. Ubezpieczający zawierając umowę działał w celu ubezpieczenia cudzego interesu majątkowego, ale nadal we własnym imieniu. Osoba trzecia, na rachunek, której zawarta została umowa (ubezpieczony), nie staje się jej stroną, jednakże jest uprawniona (w braku odmiennych ustaleń

stron umowy) do dochodzenia świadczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela. Sąd Apelacyjny - wbrew stanowisku skarżącego – nie dopuścił się naruszenia art. 808 k.c. uznając, że w niniejszej sprawie powód nie ma legitymacji do żądania zasądzenia należności z tytułu umowy ubezpieczenia, jaką zawarł na rzecz swojej córki. Wierzycielowi z umowy na rzecz osoby trzeciej przysługuje legitymacja procesowa do samodzielnego występowania w procesie. Należy jednak podkreślić, że wierzyciel z umowy na rzecz osoby trzeciej, jako powód, może żądać spełnienia świadczenia na rzecz uprawnionej z tej umowy osoby trzeciej. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 czerwca 2002 r., V CKN 1069/00 i podziela je także Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną. Jednakże wbrew stanowisku skarżącego nie znajduje ono zastosowania w okolicznościach sprawy. Podkreślić bowiem należy, że powód jako strona umowy ubezpieczenia nie dochodził należności na rzecz osoby trzeciej (uposażonej z umowy ubezpieczenia), lecz na swoją rzecz. Natomiast w sprawie, w której zapadł wskazany wyżej wyrok Sądu Najwyższego, powód będący osobą, która zawarła umowę z zakładem ubezpieczeń wytoczył powództwo na rzecz osoby uposażonej. Z tego też względu Sąd Apelacyjny prawidłowo uznał, że powód nie ma legitymacji do żądania spełnienia przez ubezpieczyciela świadczenia na swoją rzecz, pomimo iż jest on stroną umowy ubezpieczenia, albowiem osobą uprawnioną do otrzymania świadczenia ubezpieczeniowego jest osoba trzecia, na rzecz której została zawarta umowa ubezpieczenia.

Z tych względów skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji, w oparciu o treść art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

eb